

LA FORMACIÓ CONTINUA DELS ASSESSORS PSICOPEDAGÒGICS

En les professions que exigeixen actuar en contextos canviants, sotmesos a importants pressions sociopolítiques i que es troben en la intersecció de xarxes constituïdes per sistemes complexos (educatius, socials, sanitaris, judicials...); en les professions que exigeixen l'actualització constant de coneixements procedents de diferents disciplines i la capacitat d'utilitzar-los per a identificar i resoldre problemes, la necessitat de formació permanent no es pot discutir. Si de cas, es pot debatre el seu format, els continguts que cal prioritzar, les condicions en que s'estructura, els mitjans per avaluar la seva efectivitat. Però no es pot posar en dubte el seu caràcter indispensable per contribuir al desenvolupament de les competències necessàries per a un exercici professional satisfactori, tant per als usuaris com per als propis professionals.

Com afirma Perrenoud (2004), no hi ha cap competència que un cop construïda romangui per simple inèrcia. Com a mínim, assenyala l'autor, es requereix del seu exercici constant per a mantenir-les. Ara bé, atès que "(...) l'ofici s'exerceix en contextos inèdits, davant públics que canvien, en referència a programes revisats que se suposa que es basen en nous coneixements, fins i tot nous enfocament o paradigmes (...) els recursos cognitius mobilitzats per les competències han d'estar 'al dia', adaptats a condicions de treball en evolució" (op. cit., p.133). La formació continua, o permanent, no és un luxe, sinó una condició necessària per a que els professionals de l'educació puguin garantir una intervenció de qualitat i disposar de les eines que els permetin realitzar el seu treball en condicions. Es una responsabilitat de l'administració educativa, doncs, assegurar per als seus treballadors les accions formatives adients, en condicions adequades.

En un relativament recent Seminari[1] que va reunir a professionals de l'assessorament i investigadors i acadèmics, la noció de *competència professional* va generar un interessant debat, útil per anar dibuixant els paràmetres on situar la discussió sobre els continguts i les condicions de la formació continuada. La competència professional és definida com la capacitat de mobilitzar recursos cognitius, però també afectius i relacionals, per a fer front a determinades situacions, sempre complexes. Constitueix un coneixement estratègic (Castelló i Monereo, 2005) que permet a l'assessor prendre decisions conscients i ajustades sobre què pensar, dir i fer en determinats contextos. Les situacions que enfronten els assessors no són, en general, problemes ben definits la resolució dels quals depèn del domini dels algorismes adients, sinó situacions problemàtiques incertes i polièdriques. L'èxit de la intervenció depèn, en bona part de la possibilitat de redefinir aquestes situacions sense desvirtuar-les.

Així, una estratègia de formació continua hauria de tendir a fomentar competències que permetin abordar les situacions en que es treballa des d'una perspectiva global i complexa (Morin, Ciurana i Motta, 2003); malgrat que l'actuació es pugui limitar a uns aspectes determinats, és útil veure'ls com elements que formen part d'un sistema més ampli. Això comporta, al seu torn, promoure les competències de tipus afectiu i relacional, i no només tècnic, que permeten treballar amb d'altres, contribuint

així a la creació de xarxes col·laboratives entre professionals que des de diverses perspectives i àmbits convergeixen en aquestes situacions complexes.

De manera conseqüent, els continguts conceptuals, les estratègies d'intervenció que són objecte de la formació han de ser respectuosos i coherents amb aquesta perspectiva. Aprofundir en posicions teòrico-conceptuals que permeten identificar i redefinir la realitat i els seus problemes, els factors interpersonals, intrapersonals (i la seva relació) que contribueixen al seu manteniment, així com les variables que cal tenir en compte per a cercar una solució, no ha de ser incompatible amb la formació en aspectes específics i concrets. Més aviat al contrari, aquests sempre haurien de poder inserir-se en un marc més ampli i comprensiu[2].

Per últim, però no menys important, convé enumerar algunes de les condicions que requereix la formació contínua. D'entrada, cal sentir-se agent actiu de la pròpia formació: poder identificar les necessitats formatives i prioritzar-les, involucrar-se en processos de formació en equip i també en la formació d'altres col·legues. Per continuar, l'actualització de professionals implica sempre, en algun grau, reflexió sobre la pràctica; ara bé, per a que esdevingui formació (i no simple descripció) fa falta temps, dedicació, i la majoria de vegades, aportació de nous coneixements. Temps per explicar(-se) i analitzar el que es fa, per llegir, per escriure, per aprendre i actualitzar-se. Exigeix també referents externs, mediadors, que ajudin a establir ponts entre el que es fa i el que es vol assolir, estructurar les accions necessàries per aprendre nous coneixements i aprofundir. I en tercer lloc, una política de formació continua ha de permetre combinar les necessitats de formació percebudes pels assessors amb les finalitats generals que presideixen les polítiques educatives en el nostre país. Tenim molts indicadors per afirmar el caràcter crític que té la formació dels professionals del sistema educatiu per a millorar l'educació d'un país; qualitat, rigor, consistència i flexibilitat haurien de ser conceptes que es poguessin associar a una política de formació permanent com la que voldríem.

Notes:

[1] Seminari "La práctica asesora a examen". Sant Andreu de Llavaneres, setembre 2004. Les aportacions del Seminari s'han publicat a Monereo, C., Pozo, J.I. *La práctica del asesoramiento educativo a examen*. Barcelona: Graó. 2005.

[2] Una relació dels coneixements que els assessors consideren necessaris per a l'exercici professional es troba a ACPEAP (2001) *Els equips d'assessorament i orientació psicopedagògica*. Barcelona: Associació Catalana de Professionals dels Equips d'Assessorament Psicopedagògic.

Referències bibliogràfiques:

- CASTELLO, M., MONEREO, C. (2005) Análisis de contextos de asesoramiento. Ayudando a describir la representación de los problemas. a Monereo, C., Pozo, J.I. *La práctica del asesoramiento educativo a examen*. Barcelona: Graó, pp. 323-340
- MORIN, E., CIURANA, E.R., MOTTA, R.D. (2003) *Educación en la era planetaria*. Barcelona: Gedisa.
- PERRENOUD, Ph. (2004) *Diez nuevas competencias para enseñar*. Barcelona: Graó.